

Nr 9.

Ankom till Riksdagens kansli den 26 mars 1912 kl. 9 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring af § 2 i förordningen om landsting.

Närvarande: herrar Bonde, Branting, Trygger, Hagström, Clason, Bellinder, von Geijer, Mannheimer, Kjellén, Wavrinsky, von Mentzer, Skarstedt *), Jansson i Djursåtra, Ericsson, Nilsson, Nyström, Edén, Larsson i Västerås, Magnusson och Janson i Bråten *).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom Andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 94, har herr *Nydal* föreslagit, »att Riksdagen för sin del ville besluta följande ändrade lydelse af § 2 i kungl. förordningen om landsting den 21 mars 1862:

1. (oförändradt).

2. Domsaga med en folkmängd af 45,000 eller däröfver skall delas i två valkretsar under iakttagande, att för hvarje valkrets komma att utses minst fyra landstingsmän; att området för hvarje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje; att delning af domsaga, som utgöres af flera tingslag eller härad, verkställes, där sådant utan afvikelse från redan gifna regler kan ske, efter tingslag eller härad; samt att eljest delning i valkretsar sker efter kommuner. Utan hinder af hvad nu är sagdt må dock af tingslag bildas valkrets med mindre folkmängd än 15,000, då synnerliga skäl därtill äro.

Med tingslag — — — egen domkrets.

Domsaga, hvars folkmängd ej uppgår till 45,000, utgör en valkrets; dock att, där dess område öfverstiger 125 kvadratnymil, domsagan må delas i två valkretsar, skolande vid sådan delning iakttagas hvad ofvan för delning af större domsaga finnes stadgadt.

Höra delar — — — en valkrets.

3. Stad, hvars folkmängd utgör minst 9,000, bildar egen valkrets. Öfriga städer inom ett landstingsområde bilda en valkrets, men fördelas i två valkretsar, där folkmängdens storlek medgifver bildande af sådana med ett folkmängdstal af minst 9,000.

4. Därest det antal — — — att landstingsmännens antal för hvarje valkrets ej må vara lägre än 4.

5. (oförändradt).

6. (oförändradt).»

Till stöd för detta förslag har motionären anfört följande:

»På samma grunder, som jag anfört i en motion om ändrad kretsindelning för val till Andra kammaren, synes det mig, att det proportionella valsättet vid val af landstingsmän icke till fullo medfört de därmed afsedda fördelar, emedan valkretsarna tilltagits åtskilligt mindre än lämpligt varit. En ändring af bestämmelserna om dessa valkretsars bildande i syfte att göra dem åtskilligt större synes mig därför önskvärd.

Enklarest vore därvid att låta hvarje domsaga på landet utgöra en valkrets, medan samtliga städer inom ett landstingsområde finge bilda en krets. Men en sådan förändring torde synas de flesta alltför vidtgående och medföra alltför stora rubbningar i nu gällande bestämmelser. Med närmare anslutning till dessa torde det därför finnas nödigt att dela de folkrikaste och de vidsträcktaste domsagorna i två valkretsar för hvardera, men ej flera, att låta de folkrikare städerna fortfarande bilda egna valkretsar, och att undantagsvis medgifva fördelning af öfriga städer inom ett landstingsområde mellan två kretsar.

Mest ändamålsenligt synes därvid vara, att de folkmängdssiffror, som äro bestämmande för indelningen i valkretsar, hvar för sig ökas med hälften. Enligt nu gällande bestämmelser skola domsagor med minst 30,000 invånare delas i två eller flere valkretsar med minst 10,000, högst 30,000 invånare. Minimitalet torde här böra ökas till 15,000, hvaremot ett maximital, som skulle vara 45,000, icke torde behöfva utsättas, då de folkrikaste domsagorna enligt sakens natur med första torde så regleras, att ett sådant maximital blott i ytterst sällsynta fall kunde uppnås eller öfverskridas.

För de domsagor med mindre folkmängd, som i följd af stor vidd eller liknande orsaker anses böra delas, förefalla de nuvarande bestämmelserna sväfvande och obestämda. Större klarhet vinnes, om de utbytas mot en enkel bestämmelse, att domsaga skall delas i två valkretsar, så snart dess område öfverstiger 125 kvadratnymil. Denna gräns har

valts i analogi med den, som jag utsagt i min motion om delning af vidsträcktare län i två kretsar för val till Andra kammaren.

Hvad städerna beträffar, torde den lägsta folkmängdsgräns, som berättigar stad att bilda egen valkrets, äfvenledes böra höjas med hälften, eller från 6,000 till 9,000. Öfriga städer inom ett landstingsområde kunna lämpligen bilda en enda valkrets, och den regel, som nu är stadgad om deras indelning i valkretsar, hvilka så vidt ske kan skola äga en folkmängd af minst 6,000 och högst 12,000, bör förvandlas till undantag, då den blott i ett par enstaka fall kan vinna tillämpning, om lägsta folkmängdsgränsen höjes från 6,000 till 9,000. Högsta folkmängdsgränsen, som annars här skulle blifva 18,000, bör däremot saklöst kunna borttagas af samma skäl, som nyss anfördes för domsagorna.»

Till motionen var fogad följande bilaga:

Domsagor, som delas i två valkretsar

A. På grund af folkmängd öfver 45,000.

Södra Roslags, Stockholms län.
 Södertörns, Stockholms län.
 Uppsala läns norra, Uppsala län.
 Nyköpings, Södermanlands län.
 Vingåkers, Södermanlands län.
 Östbo och Västbo, Jönköpings län.
 Östra Värends, Kronobergs län.
 Villands och Östra Göinge, Kristianstads län.
 Luggude, Malmöhus län.
 Torna och Bara, Malmöhus län.
 Hallands södra, Hallands län.
 Askims m. fl., Göteborgs och Bohus län.
 Marks m. fl., Älfsborgs län.
 Väster-Närkes, Örebro län.
 Falu, Kopparbergs län.
 Gästriklands, Gäfleborgs län.
 Medelpads Östra, Västernorrlands län.
 Västerbottens Södra, Västerbottens län.

B. På grund af storlek öfver 125 kvadratnymil.

Jämtlands Norra, Jämtlands län.
 Härjedalens, Jämtlands län.

Västerbottens Västra, Västerbottens län.
Piteå, Norrbottens län.
Luleå, Norrbottens län.
Gellivare, Norrbottens län.

C. På grund af delning mellan två landstingsområden.

Aspelands och Handbörds, Kalmar län.

*Utskottets
yttrande.*

På samma grunder som i sin motion om valkretsar af större omfång vid val af ledamöter i Riksdagens Andra kammare, har motionären framhållit, att enligt hans uppfattning äfven vid val af landstingsmän de enligt gällande bestämmelser fastställda valkretsarna måste anses vara för små, för att det med det proportionella valsättet afsedda syftet till fullo skulle kunna vinnas. Äfven om de valkretsar, som härvid af motionären ifrågasättas, ingalunda skulle komma att få samma utsträckning, som när det gäller riksdagsmannaval, finner utskottet, att stora olägenheter skulle framkallas genom att göra valkretsarnas omfång större än för närvarande. När det gäller val af landstingsmän, får man icke förbise, att landstinget utgör en kommunalrepresentation, som har åt sig anförtrodd vården af länets gemensamma angelägenheter, hvarvid det är af största betydelse, att de olika orternas intressen blifva behörigt tillgodosedda och bevakade. Det är därför nödigt, att de personer, som väljas till landstingsmän, äro sådana som hvar och en på sin ort åtnjuta det största förtroendet samt äga kännedom om valmännens önskningsar och behof. Ju större valkretsarna göras, desto svårare måste det emellertid blifva att åstadkomma den samverkan mellan valmännen och kandidaterna, som särskildt i detta fall är af behofvet påkallad. Om också de hvar sjätte år förekommande valen af ledamöter i Riksdagens Första kammare måste åt landstingsmannavalen gifva äfven en politisk karaktär och således jämväl hänsyn anses böra tagas därtill att olika politiska partier inom landstinget blifva, såvidt möjligt är, efter proportionella grunder representerade, har utskottet ej funnit ådagalagdt, att den nuvarande valkretsindelningen härvid medfört några afsevärda olägenheter, som skulle kunna motväga de här påpekade fördelarna af den allsidiga behandlingen af länets gemensamma inre angelägenheter. Utskottet har därför ej funnit skäl föreligga att tillstyrka någon förändring uti valkretsindelningen på sätt motionären föreslagit.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

att herr Nydals motion nr 94 i Andra kammaren
icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 mars 1912.

På utskottets vägnar:

CARL CARLSON BONDE.
